

Література

1. Храбан Т. Є. Актуальні питання психологічного благополуччя молоді під час навчання за військовим профілем: приклад України. *Освітня аналітика України*. 2023. № 1. Вип. 22. С. 51–66. <https://doi.org/10.32987/2617-8532-2023-1-51-66> (дата звернення: 23.10.2025).
2. Guanuche A., Paucar W., Oñate W., & Caiza G. Immersive Haptic Technology to Support English Language Learning Based on Metacognitive Strategies. *Applied Sciences*. 2025. № 15. Iss. 2. P. 665. <https://doi.org/10.3390/app15020665> (дата звернення: 23.10.2025).
3. Xu Z. Metacognition in Language Teaching and Research: A Conversation With Professor Lawrence Jun Zhang. *REL C Journal*. 2023. № 54. Iss. 1. P. 300–308. <https://doi.org/10.1177/00336882231157497> (дата звернення: 23.10.2025).

Чернявська Анастасія

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Фрумкіна А. Л.

Міжнародний університет

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Молодший шкільний вік (6–10 років) є сенситивним періодом розвитку мовлення. У цей час формуються основні психолінгвістичні механізми, що забезпечують мовленнєву діяльність: фонематичний слух, артикуляційна моторика, мовна пам'ять, словниковий запас, граматичне чуття та внутрішнє мовлення. Як зазначає Л. Калмикова, мовлення в цьому віці стає не лише засобом спілкування, а й інструментом мислення, самовираження та навчання [2].

Вивчення англійської мови дітьми молодшого шкільного віку має специфічні психолінгвістичні умови. Іноземна мова засвоюється не природним шляхом, як рідна, а в навчальній ситуації, де діє інтерференція –

перенесення фонетичних, граматичних і семантичних закономірностей рідної мови на іноземну [5]. Ефективність навчання залежить від розуміння цих особливостей та врахування когнітивних процесів – сприймання, уваги, пам'яті, мислення, уяви [1].

На думку І. Черезової, молодші школярі здатні до активного імітаційного засвоєння – вони швидко запам'ятовують звукові й інтонаційні моделі, однак потребують опори на візуальні та емоційні стимули [3]. У процесі навчання англійської важливо поєднувати *comprehensible input* (зрозуміле мовлення) та поступову підтримку з боку вчителя (*scaffolding*) [5].

Мовленнєвий розвиток у цьому віці характеризується переходом від зовнішнього мовлення (усного, діалогічного) до внутрішнього, що забезпечує мовне планування і контроль. Цей процес відбувається і при вивченні іноземної мови, але вимагає більших когнітивних зусиль через необхідність переключення між двома мовними системами [2].

Українська й англійська мови мають суттєві психолінгвістичні відмінності. Українська – фонетично прозора: звуковий склад відповідає написанню, інтонаційна структура ритмічна, граматики синтетична. Англійська – фонетично складніша: спостерігається невідповідність між звуком і графемою, редукція голосних, велика кількість дифтонгів, відсутність фіксованого наголосу. Через це у дітей виникають типові труднощі: вимова звуків [θ], [ð], [w], [æ], які відсутні в українській; неправильне розташування наголосу (*in'teresting* → *inte'resting*); буквальне перекладання граматичних конструкцій; відсутність артиклів у мовленні. Такі помилки зумовлені інтерференцією рідної мови, про що наголошував S. Krashen [5]. Він підкреслює, що засвоєння другої мови (*L2 acquisition*) проходить не шляхом механічного запам'ятовування, а через осмислене сприймання мовного матеріалу (*meaningful input*). Тому учні ефективніше розвивають мовлення, коли англійська подається в контексті – у діалогах, історіях, ситуаціях спілкування.

Психолінгвістичний розвиток дитини тісно пов'язаний із когнітивними механізмами – увагою, асоціативним мисленням, мовною пам'яттю. Як зазначає О. Боряк, молодші школярі краще запам'ятовують лексичний матеріал у грі, піснях, римівках, рухливих вправах, адже такі форми стимулюють не лише інтерес, а й емоційний компонент сприйняття [1]. Позитивні емоції знижують «афективний бар'єр» (*affective filter*), що заважає природному мовленню [5]. Якщо дитина не боїться помилки, вона активніше говорить, а її висловлювання стають змістовнішими.

У процесі вивчення англійської мови відбувається взаємодія двох мовних кодів – українського й англійського. Це стимулює розвиток метамовленнєвих умінь (*metalinguistic awareness*) – здатності усвідомлювати структуру й правила мови. Двомовна гнучкість позитивно впливає на когнітивний розвиток загалом [2].

Основні психолінгвістичні труднощі, з якими стикаються учні – інтерференція рідної мови (фонетична, граматична, лексична), обмежена мовна пам'ять, повільне переключення між мовами (*code-switching*), страх помилки. Для їх подолання ефективними є такі підходи: аудіовізуальна підтримка (картки, відео, пісні, короткі історії), імітаційні вправи для розвитку артикуляційної бази, ігрові методики («*role play*», «*find someone who...*»), диференційовані завдання для розвитку слухової пам'яті, емоційне підкріплення (похвала, успіх, зацікавлення змістом) [1; 4].

Як підкреслює І. Шастова, головна умова розвитку іншомовного мовлення – створення ситуацій, де дитина говорить не тому, що «треба», а тому, що є сенс висловитися [4]. Саме такий підхід активізує мовленнєві механізми на рівні мислення та сприяє формуванню комунікативної компетентності.

Психолінгвістичні особливості розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку у процесі вивчення англійської мови зумовлені взаємодією рідної та іноземної мовних систем. Ефективне навчання враховує вікові психолінгвістичні закономірності, фонетичні й граматичні відмінності між

українською та англійською мовами, потребу у зрозумілому мовному середовищі, роль позитивних емоцій та ігрової діяльності, поступовий перехід від наслідування до самостійного мовлення. Такий психолінгвістичний підхід сприяє не лише розвитку мовних навичок, а й формуванню мислення, пам'яті та гармонійному становленню двомовної особистості

Література

1. Боряк О. В. Розвиток мовлення молодших школярів: теорія і практика. Харків: Основа, 2022. 176 с.
2. Калмикова Л. О. Психологія мовлення і психолінгвістика. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2017. 256 с.
3. Черезова І. В. Психолінгвістична складова мовленнєвої діяльності молодших школярів *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Психологія і педагогіка». 2014. Вип. 29. С. 154–159.
4. Шастова І. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі. Київ: Генеза, 2022. 212 с.
5. Krashen S. D. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Pergamon Press, 1982. 202 p.

Чорна Анастасія

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Фрумкіна А. Л.

Міжнародний університет

DIGITAL-ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ НОВИХ ДІЄСЛІВНИХ СТРУКТУР В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У епоху цифрової комунікації українська мова зазнає активних процесів трансформації, що зумовлені розширенням сфер використання інформаційних технологій, соціальних мереж і мас-медіа. Мовне середовище сучасного користувача формується під впливом глобального digital-простору, у якому англійська мова виступає основним джерелом інноваційних лексичних і